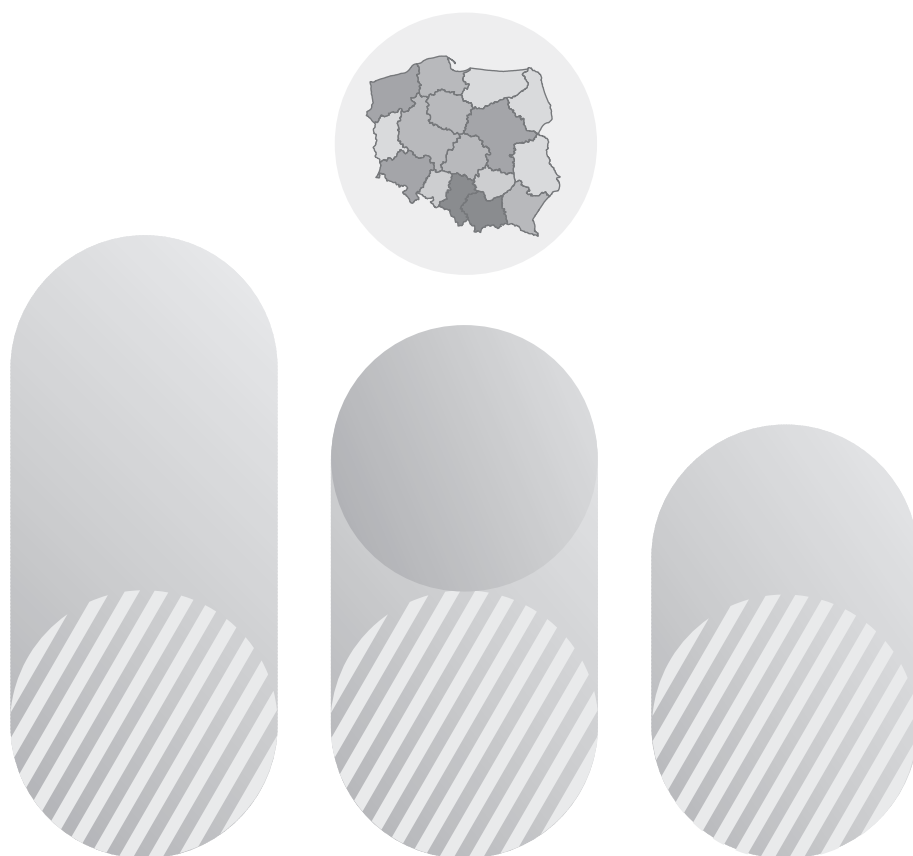

Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2018 r.

Area and population in the territorial profile in 2018

Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2018 r.

Area and population in the territorial profile in 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Standardów i Rejestrów

Statistics Poland, Standards and Registers Department

Zespół autorski:

Editorial team

Ewa Kacperczyk, Krystyna Korczak-Żydaczewska, Magdalena Milusz, Anna Szejder, Mirosława Zagrodzka

Kierujący

Supervisor

Ireneusz Budzyński – dyrektor departamentu

director of department

Prace redakcyjne, opracowanie graficzne i tłumaczenie

Editorial work, graphics and translation

Departament Standardów i Rejestrów

Standards and Registers Department

Prace projektowe i przetwarzanie danych

Data processing

Centrum Informatyki Statystycznej

Statistical Computing Centre

Publikacja dostępna na stronie stat.gov.pl

Publication available on website stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

100lat

Główny
Urząd Statystyczny

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

PRZEDMOWA

Niniejsza publikacja stanowi kolejną, wydawaną w cyklu rocznym od 1984 roku, prezentację danych o powierzchni i liczbie ludności w poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego kraju.

W imiennych wykazach województw, powiatów, miast na prawach powiatu, gmin i miast zamieszczono lokaty tych jednostek pod względem powierzchni i liczby ludności w ogólnej zbiorowości jednostek danego rodzaju. W wykazie gmin oznaczono także jednostki o największej i najmniejszej powierzchni i liczbie ludności w obrębie każdego województwa oraz odpowiednio wyróżniono nazwy gmin, w których znajdują się:

- porty lotnicze,
- porty morskie,
- pozostałe, ogólnodostępne przejścia graniczne.

Publikację opracowano na podstawie:

- rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia, stosowania i udostępniania krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju oraz związanych z tym obowiązków organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 1998 r. Nr 157, poz. 1031 z późn. zm.),
- rozporządzeń Rady Ministrów: z dnia 24 lipca 2017 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedzib władz niektórych gmin (Dz. U. z 2017 r. poz. 1427) i z dnia 27 grudnia 2017 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedzib władz niektórych gmin (Dz. U. z 2017 r. poz. 2493),
- danych o powierzchni jednostek podziału terytorialnego kraju, uzyskanych z Departamentu Informacji o Nieruchomościach w Głównym Urzędzie Geodezji i Kartografii,
- danych o liczbie ludności w poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego kraju oraz według grup wiekowych uzyskanych z Departamentu Badań Demograficznych GUS,
- danych o lokalizacji przejść granicznych oraz portów lotniczych i morskich, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów (Dz. U. z 2015 r., poz. 1534), rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. z 2017 r., poz. 1258), obwieszczeniu Ministra Spraw Wewnętrznych (Monitor Polski z 2015 r., poz. 636) oraz w decyzji Rady z dnia 6 grudnia 2007 r. w sprawie pełnego stosowania przepisów dorobku Schengen w Republice Czeskiej, Republice Estońskiej, Republice Łotewskiej, Republice Litewskiej, Republice Węgierskiej, Republice Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republice Słowenii i Republice Słowackiej (Dz. U. Unii Europejskiej z dn. 8 grudnia 2007 r. L 323/34).

Dyrektor Departamentu
Standardów i Rejestrów
Ireneusz Budzyński

PREFACE

This publication is a subsequent presentation in the cycle of annual publications issued since 1984 and concerning the data on the area and population of particular units of territorial division of the country.

In the lists of names of voivodships, powiats, cities with powiat status, gminas and towns there were included the ranking positions of these units with regard to area and population in the general group of units of particular types. The list of gminas comprises additional designation of the units with the largest and the smallest areas and population in particular voivodships, as well as the names of the gminas in which there are located:

- airports,*
- seaports,*
- other, commonly available state border crossings.*

The publication based on:

- Regulation of the Council of Ministers of December 15th, 1998 on detailed principles of running, using and making available the territorial register and related to it obligations of the state administration agencies and the self-government entities (Journal of Laws from 1998 No 157, item 1031 with amendments),*
- Regulation of the Council of Ministers concerning the changes in territorial division of the country (Journal of Law of 2017 items 1427 and 2493),*
- data on the area of the units of territorial division of the country obtained from the Department of Information on Real Estates of the Head Office of Geodesy and Cartography,*
- data on population in particular units of territorial division and population by age groups obtained from the Demographic Surveys Department of Statistics Poland (GUS),*
- data on location of border crossings as well as airports and seaports, specified in the Regulations of the Council of Ministers (Journal of Law from 2015, item 1534), Regulation of the Minister of Interior and Administration (Journal of Law of 2017, item 1258), the Announcement of the Minister of Interior (Official Journal of the Republic of Poland of 2015, item 636) as well as the Council Decision of 6 December 2007 on the full application of the provisions of the Schengen acquis in the Czech Republic, the Republic of Estonia, the Republic of Latvia, the Republic of Lithuania, the Republic of Hungary, the Republic of Malta, the Republic of Poland, the Republic of Slovenia and the Slovak Republic (Official Journal of the European Union of 8 December 2007 L 323/34).*

*Director of Standards
and Registers Department
Ireneusz Budzyński*

SPIS TREŚCI

CONTENTS

Strona

Page

Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	7
<i>Symbols and main abbreviations</i>	7
Synteza	8
<i>Executive summary</i>	13
Uwagi metodologiczne	15
<i>Methodological notes</i>	16

Mapa i wykres w tekście „Synteza”:

Map and chart In the text “Executive summary”

Mapa Przyrost lub ubytek liczby ludności według województw (2017=100)	9
<i>Increase or decrease of population by voivodships (2017=100)</i>	9
Wykres Rozkład miast według przyrostów i ubytków liczby ludności (porównanie stanu w dniu 01.01.2018 r. ze stanem w dniu 01.01.2017 r.)	10
<i>Gradations of towns by largeness of increase or decrease of their population (comparison of population as of 01.01.2018 with population as of 01.01.2017)</i>	10

Spis tablic dostępnych w formacie Excel

List of tables in Excel file

1. Powierzchnia, ludność oraz lokaty według województw
Area, population and ranking positions by voivodships
2. Powierzchnia, ludność oraz lokaty według powiatów i miast na prawach powiatu
Area, population and ranking positions by powiats and cities with powiat status
3. Powierzchnia i ludność powiatów i miast na prawach powiatu według województw
Area and population of powiats and cities with powiat status by voivodships
4. Powierzchnia i ludność według rodzaju gmin w przekroju województw
Area and population by the types of the gminas by voivodships
5. Powierzchnia i ludność w miastach oraz liczba miast powyżej 20 tys. mieszkańców według województw
Area and population in towns and number of towns with more than 20 thous. inhabitants by voivodships
6. Powierzchnia i ludność na terenach wiejskich oraz liczba miejscowości wiejskich według województw
Area and population on rural territories and number of rural localities by voivodships
7. Powiaty i miasta na prawach powiatu według powierzchni w przekroju województw
Powiats and cities with powiat status by area by voivodships

8. Gminy według powierzchni w przekroju województw
Gminas by area by voivodships
9. Miasta według powierzchni w przekroju województw
Towns by area by voivodships
10. Tereny wiejskie według powierzchni w przekroju województw
Rural territories by area by voivodships
11. Powiaty i miasta na prawach powiatu według powierzchni i liczby ludności
Powiats and cities with powiat status by area and population
12. Gminy według powierzchni i liczby ludności
Gminas by area and population
13. Przeciętna powierzchnia i liczba ludności w powiatach i miastach na prawach powiatu według województw
Average area and population in powiats and cities with powiat status by voivodships
14. Przeciętna powierzchnia i liczba ludności w gminach według województw
Average area and population in gminas by voivodships
15. Powiaty i miasta na prawach powiatu według gęstości zaludnienia w przekroju województw
Powiats and cities with powiat status by population density by voivodships
16. Gminy według gęstości zaludnienia w przekroju województw
Gminas by population density by voivodships
17. Miasta według gęstości zaludnienia w przekroju województw
Towns by population density by voivodships
18. Tereny wiejskie według gęstości zaludnienia w przekroju województw
Rural territories by population density by voivodships
19. Zestawienie liczby jednostek podziału terytorialnego według województw
Number of territorial division units by voivodships
20. Zmiany podziału terytorialnego w okresie od 02.01.2017 r. do 01.01.2018 r.
Changes in territorial division in period from 2nd January 2017 to 1st January 2018
21. Powierzchnia, ludność oraz lokaty według gmin
Area, population and ranking positions by gminas
22. Powierzchnia, ludność oraz lokaty według miast
Area, population and ranking positions by towns
23. Największe i najmniejsze jednostki podziału terytorialnego
The biggest and the smallest units of territorial division

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I WAŻNIEJSZE SKRÓTY
SYMBOLS AND MAIN ABBREVIATIONS

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
(-)	zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit</i>
x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe <i>not applicable</i>
Znak (↑)	oznacza gminę o najwyższej wartości cechy <i>indicates gmina with the highest value of characteristic</i>
Znak (↓)	oznacza gminę o najniższej wartości cechy <i>indicates gmina with the lowest value of characteristic</i>

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
tys.	tysiąc <i>thous. thousand</i>
km ²	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>
ha	hektar <i>hectare</i>
woj.	województwo <i>voivodship</i>
pow.	powiat
m.st.	miasto stołeczne <i>Capital City</i>
gm.	gmina
m.	miasto (gmina miejska) <i>town (urban gmina)</i>
M.	miasto na prawach powiatu <i>city with powiat status</i>
cd. <i>cont.</i>	ciąg dalszy <i>continued</i>
dok. <i>cont.</i>	dokończenie <i>continued</i>
Dz. U.	Dziennik Ustaw <i>Journal of Laws</i>
poz.	pozycja <i>item</i>

SYNTEZA

Zmiany podziału terytorialnego

Według stanu w dniu 1 stycznia 2018 r. w Polsce jest 16 województw, 314 powiatów, 66 miast na prawach powiatu oraz 2 478 gmin: 302 miejskie (w tym 66 gmin mających również status miasta na prawach powiatu), 1548 wiejskich i 628 miejsko-wiejskich.

W podziale terytorialnym kraju z dniem 1 stycznia 2018 r. wprowadzone zostały zmiany o następującym charakterze:

- zmiana granic 10 gmin (w tym 2 o statusie miasta) położonych w 4 województwach; korekty granic gmin spowodowały zmiany granic jednostek wyższego rzędu: 2 powiatów i 2 miast na prawach powiatu; w trzech przypadkach dokonano zmiany granic gmin położonych na terenie tego samego powiatu,
- nadanie statusu miasta siedmiu miejscowościom wiejskim w województwach:
  - lubelskim – Józefów nad Wisłą (pow. opolski),
  - lubuskim – Otyń (pow. nowosolski),
  - mazowieckim – Sanniki (pow. gostyniński),
  - opolskim – Tułowice (pow. opolski)
  - świętokrzyskim – Wiślica (pow. buski), Łągów (pow. kielecki), Radoszyce (pow. konecki);W związku z tym, w porównaniu z ubiegłym rokiem, wzrosła o 7 (do 628) liczba gmin miejsko-wiejskich i o 7 spadła liczba gmin wiejskich (jest ich 1548). Liczba miast ogółem wzrosła o 7 nowoutworzonych jednostek (do 930); zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2017 r. (Dz. U. poz. 1427) status miasta miało uzyskać 8 miejscowości. Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 2493) nadanie statusu miasta miejscowości Chełmiec (w powiecie nowosądeckim, woj. małopolskie), zostało przesunięte z 01.01.2018 r. na 01.01.2019 r.
- korekty granic 4 miast położonych na terenie gmin miejsko-wiejskich,
- zmiana nazwy jednej gminy.

Zmiany dotyczyły łącznie 9 województw.

Zmiany powierzchni jednostek podziału terytorialnego

W porównaniu z poprzednim rokiem uległa zmianie powierzchnia Polski, która zwiększyła się o 1 643 ha. Jest to wynikiem wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie szczegółowego przebiegu linii podstawowej, zewnętrznej granicy morza terytorialnego oraz zewnętrznej granicy strefy przyległej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 183). Zgodnie z informacją Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, w wyniku obliczeń dokonanych na podstawie tego dokumentu, wzrosła o 1 159 ha powierzchnia woj. pomorskiego (w jego obrębie powiatów: puckiego o 904 ha i nowodworskiego o 255 ha) oraz o 484 ha woj. zachodniopomorskiego (miasta na prawach powiatu Świnoujście). W odniesieniu do szczebla gminnego przyrost powierzchni dotyczy następujących jednostek w woj. pomorskim: Hel (123 ha), Jastarnia (218 ha), Krokowa (266 ha) i Władysławowo (297 ha) w pow. puckim, Krynica Morska w pow. nowodworskim (255 ha) oraz w woj. zachodniopomorskim – wspomniana wyżej gmina miejska Świnoujście. Przyrost powierzchni wymienionych jednostek rzutował jednocześnie na wzrost powierzchni miast w Polsce o 1 045 ha i terenów wiejskich o 598 ha. Prace obliczeniowe będą kontynuowane.

W związku z wejściem w życie zmian w podziale terytorialnym ogłoszonych w rozporządzeniach Rady Ministrów, wymienionych w części „Zmiany podziału terytorialnego” w porównaniu z ubiegłym rokiem, uległa zmianie powierzchnia jednostek poziomu powiatowego, gminnego oraz miast i obszarów wiejskich w gminach miejsko-wiejskich.

Znaczące zmiany powierzchni jednostek szczebla powiatowego zostały wprowadzone w woj. mazowieckim, w pow. ostrołęckim. Z tego powiatu, z gm. Rzekuń wyłączone zostało 483 ha, przyłączone następnie do miasta na prawach powiatu Ostrołęka. Ponadto, dokonano zmiany granic dwóch gmin w tym powiecie: do gminy wiejskiej Czarnia włączone zostały 132 ha z obszaru wiejskiego gminy miejsko-wiejskiej Myszyniec.

Przyrost powierzchni miast wynikający ze zmian w podziale terytorialnym wynosi 9 166 ha, w tym 6 260 ha to obszar siedmiu nowoutworzonych miast. Największe wśród nich są Radoszyce w powiecie koneckim, woj. świętokrzyskie (1 717 ha), najmniejsze – Józefów nad Wisłą w pow. opolskim, woj. lubelskie (365 ha). Korekta granic miast w obrębie gminy nastąpiła w czterech jednostkach miejsko-wiejskich. Polegała ona na zwiększaniu obszarów miast przez przyłączenie do nich fragmentu obszaru wiejskiego. Największą taką korektą jest przyłączenie 2 172 ha z obszaru wiejskiego do miasta w gminie miejsko-wiejskiej Otmuchów w pow. nyskim, woj. opolskie.

Łącznie, przyrost powierzchni miast wynikający zarówno ze zwiększenia się powierzchni Polski, jak i ze zmian w podziale terytorialnym kraju wynosi 10 211 ha.

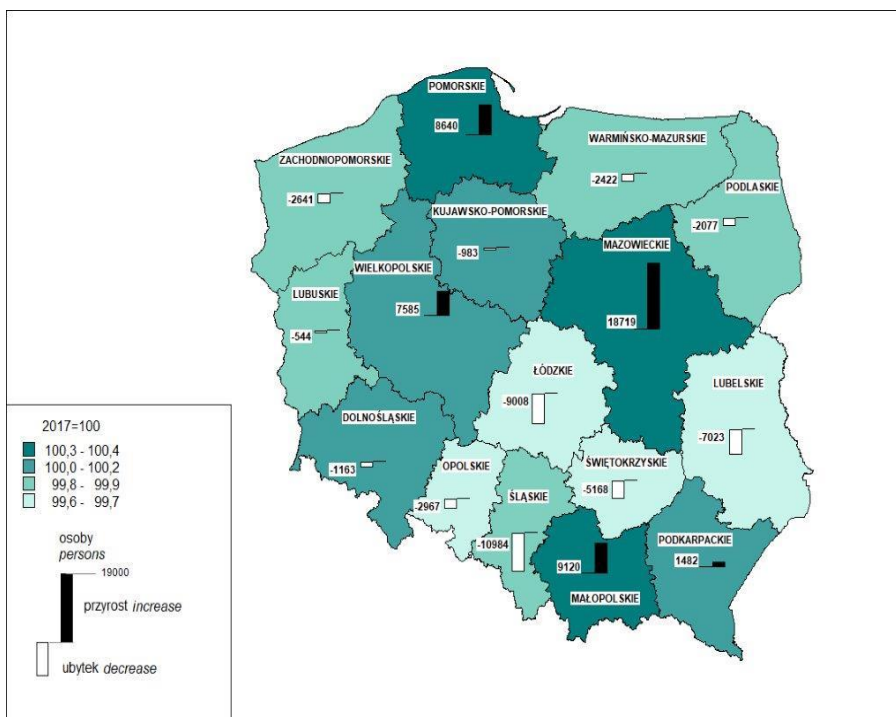
Pod względem powierzchni, jednostki podziału terytorialnego mają następujące lokaty:

- 16 województw od 1 do 16,
- 314 powiatów – od 1 do 313 (dwa powiaty: golubsko-dobrzyński w woj. kujawsko-pomorskim i pińczowski w woj. świętokrzyskim, mają jednakową 254 lokatę, której odpowiada powierzchnia 61 285 ha),
- 66 miast na prawach powiatu – od 1 do 65 gdyż Siedlce (woj. mazowieckie) i Leszno (woj. wielkopolskie) mają taką samą 61 lokatę (3 186 ha),
- 2 478 gmin – od 1 do 2 340, gdyż w 118 przypadkach jednakową pozycję miały dwie gminy, w 7 przypadkach trzy, a w 2 przypadkach cztery jednostki,
- 930 miast – od 1 do 812; w 94 przypadkach jednakową lokatę miały dwa miasta, w 9 przypadkach trzy miasta, a w dwóch – cztery miasta.

Zmiany liczby ludności w jednostkach podziału terytorialnego

W porównaniu z poprzednim rokiem liczba ludności Polski zwiększyła się o 566 osób (tegoroczna liczba ludności w odniesieniu do ubiegłorocznej, przyjmując rok poprzedni za 100, nie uległa zmianie).

Mapa **Przyrost lub ubytek liczby ludności według województw (2017=100)**
Increase or decrease of population by voivodships (2017=100)

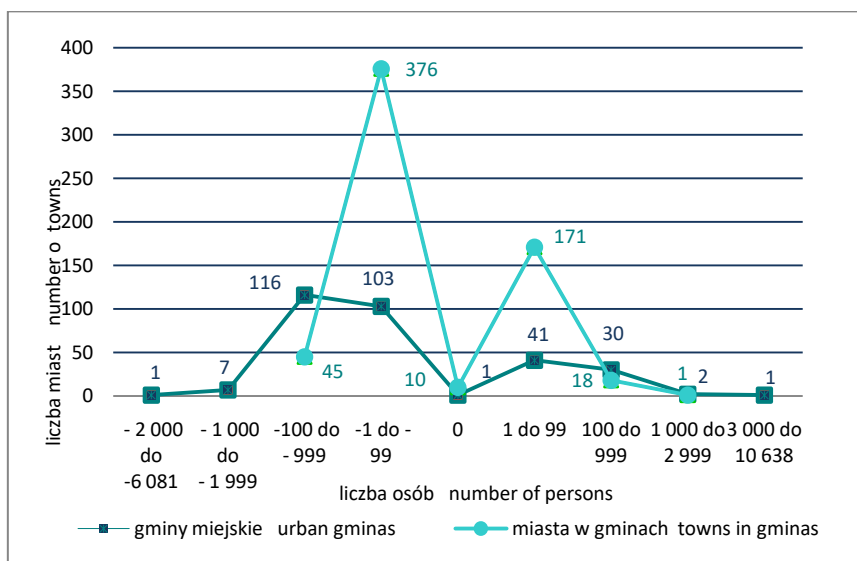
Jest to wynikiem przyrostów i ubytków liczby mieszkańców poszczególnych województw. Jak ilustruje mapa na str. 9, wzrost liczby ludności nastąpił w pięciu województwach; największy był w woj. mazowieckim (18 719 osób, 100,3), następne województwa to małopolskie (9 120, 100,3) oraz pomorskie (8 640, 100,4). Liczba ludności zmniejszyła się w jedenastu województwach. Największy spadek w bezwzględnej liczbie ludności odnotowano w woj. śląskim (minus 10 984 osoby, 99,8).

W grupie 314 powiatów, w 203 jednostkach, w porównaniu z poprzednim rokiem, nastąpił spadek liczby mieszkańców (w 1 powiecie pozostała bez zmian, w 110 wzrosła). Liczba ludności zmniejszyła się najbardziej w powiatach: kłodzkim, woj. dolnośląskie (987 osób, 99,4) i ostrowieckim w woj. świętokrzyskim (spadek o 873 osoby, 99,2). Przyrost liczby mieszkańców był największy tak, jak w poprzednim roku, w powiatach: poznańskim, woj. wielkopolskie (8 060 osób, 102,2) wrocławskim, woj. dolnośląskie (3 918 osób, 102,9) oraz wołomińskim, woj. mazowieckie (3 412 osób, 101,4).

W 46 spośród 66 miast na prawach powiatu liczba ludności zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego roku. Największy ubytek liczby mieszkańców przypada na Łódź, woj. łódzkie (6 081 osób, 99,1). Kolejne miasta Sosnowiec, Katowice i Częstochowa w woj. śląskim utraciły po ponad 1 800 mieszkańców (odpowiednio 99,1, 99,4, 99,2). Liczba ludności zwiększyła się w 20 miastach na prawach powiatu. Najwyższy przyrost nastąpił w m. st. Warszawa, woj. mazowieckie (10 638 osób, 100,6), kolejne były: Kraków w woj. małopolskim (2 028, 100,3) oraz Rzeszów w woj. podkarpackim (1 641, 100,9).

Ubytek liczby mieszkańców w porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił w 1 497 gminach (cała zbiorowość to 2 478 jednostek). Najwięcej osób ubyło w gminach miejskich: Łódź, Sosnowiec, Katowice i Częstochowa wymienionych wyżej, jako miasta na prawach powiatu. Liczba mieszkańców nie uległa zmianie w 26 jednostkach. Największy przyrost odnotowano w już wspomnianych gminach miejskich, zarazem miastach na prawach powiatu: m. st. Warszawa, Kraków i Rzeszów oraz gminie Żukowo w pow. kartuskim, woj. pomorskie (1 655, 104,6). O ponad 1 100 osób zwiększyła się liczba mieszkańców w gminach województwa wielkopolskiego: Dopiewo, Komorniki i Kórnik wszystkie położone w pow. poznańskim oraz w gminach: Długołęka w pow. wrocławskim, woj. dolnośląskie, Piaseczno, pow. piaseczyński w woj. mazowieckim i gmina wiejska Pruszcz Gdański, pow. gdański w woj. pomorskim. W porównaniu z poprzednim rokiem przyrosty te znajdują się w przedziale od 101,6 do 104,9.

Wykres Rozkład miast według przyrostów i ubytków liczby ludności
(porównanie stanu w dniu 01.01.2018 r. ze stanem w dniu 01.01.2017 r.)
*Gradients of towns by largeness of increase or decrease of their population
(comparison of population as of 01.01.2018 with population as of 01.01.2017)*

Liczba mieszkańców miast w Polsce zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim rokiem łącznie o 23 844 osoby (99,9), co stanowi bilans przyrostów i ubytków w poszczególnych województwach. Najwięcej ludności ubyło ponownie w miastach województw: śląskiego (minus 13 996, 99,6) i łódzkiego (minus 10 170, 99,3). Największy przyrost nastąpił, tak jak w poprzednim roku, w miastach województw: mazowieckiego (16 231, 100,5) i opolskiego (3 968, 100,8). W tym województwie liczba ludności miast zwiększyła się głównie w związku ze zmianami w podziale terytorialnym (utworzeniem nowego miasta w obrębie gminy oraz dołączeniem do miasta na terenie gminy fragmentu obszaru wiejskiego tej gminy).

Zgodnie z wykresem na str. 10 w zbiorowości 930 miast liczba ludności wzrosła w 264 jednostkach (74 gminy miejskie i 190 miast położonych w gminach). Najwięcej jest miast, w których przyrost liczby mieszkańców wyniósł od 1 do 99 osób. W najwyższym przedziale przyrostów (od 3 000 do 10 638) znajduje się tylko jedna gmina miejska. Liczba mieszkańców nie zmieniła się, w porównaniu z poprzednim rokiem w 11 miastach (1 gminie miejskiej i 10 miastach położonych na terenie gminy), a spadła w 648 miastach (227 gminach miejskich i 421 miastach w gminach miejsko-wiejskich). Najwięcej jest miast o małym spadku liczby mieszkańców (od -1 do -99). Są to 103 gminy miejskie i 376 miast na terenie gminy. Wyłącznie gminy miejskie, w liczbie 8, przypadają na przedziały największych ubytków liczby mieszkańców (od -1 000 do -6 081).

Dla miast imiennie, największy przyrost odnotowano w liczbie ludności m. st. Warszawa, które było już wymienione, w odniesieniu do miast na prawach powiatu i gmin miejskich (na wykresie – w najwyższym przedziale przyrostów). Taki sam status mają następujące miasta: Kraków i Rzeszów. W kolejnym mieście – Otmuchów położonym na terenie gminy o tej samej nazwie (w pow. nyskim, woj. opolskie) wzrost liczby mieszkańców o ponad 1 600 osób to wynik przyłączenia do miasta Otmuchów części obszaru wiejskiego tej gminy. Spadek liczby mieszkańców największy był w już wymienionych miastach: Łodzi oraz siedmiu kolejnych gminach miejskich i zarazem miastach na prawach powiatu: Sosnowcu, Katowicach, Częstochowie, Bytomiu i Zabrze (woj. śląskie) oraz Poznaniu (woj. wielkopolskie) i Bydgoszczy (woj. kujawsko-pomorskie). Na wykresie przypadły one na dwa przedziały: od -1 000 do -1 999 i od -2 000 do -6 081 osób.

Na terenach wiejskich nastąpił wzrost liczby mieszkańców o 24 410 osób (100,2 w stosunku do ubiegłego roku). Największy przypadek, tak jak w poprzednim roku, na województwa: wielkopolskie (11 509, 100,7) pomorskie (9 566, 101,2) i małopolskie (8 667, 100,5). Spadek liczby mieszkańców terenów wiejskich był największy w województwach: opolskim (o 6 935 osób, 98,5) i świętokrzyskim (6 486, 99,1).

Pod względem liczby ludności, jednostki podziału terytorialnego uzyskały następujące lokaty:

- 16 województw od 1 do 16,
- 314 powiatów od 1 do 314, a 66 miast na prawach powiatu od 1 do 66,
- 2 478 gmin od 1 do 2 290, gdyż w 164 przypadkach taką samą pozycję miały dwie jednostki, w 12 przypadkach trzy jednostki,
- 930 miast od 1 do 906, ponieważ w 20 przypadkach taką samą lokatę miały dwie jednostki, a w 2 przypadkach trzy jednostki.

Gęstość zaludnienia

Gęstość zaludnienia w Polsce nie zmieniła się w porównaniu z poprzednim rokiem i wynosi 123 osoby na 1 km². Wyższą wartość wskaźnika ma sześć województw: śląskie (369 osób/km²), małopolskie (223), mazowieckie (151), dolnośląskie (146), łódzkie (136) i pomorskie (127). Najmniej osób na 1 km² (po 59) występuje w województwach: warmińsko-mazurskim i podlaskim. W porównaniu z poprzednim rokiem o 1 osobę/km² zmniejszyła się gęstość zaludnienia w województwach: opolskim, śląskim i zachodniopomorskim. W woj. pomorskim, w związku ze znacznym wzrostem liczby ludności, mimo przyrostu powierzchni o 1 159 ha, gęstość zaludnienia zwiększyła o 1 osobę (do 127).

Na szczelbu powiatowym jednostką o najwyższej gęstości zaludnienia pozostaje powiat pruszkowski w woj. mazowieckim (661 osób/km², wzrost o 5 osób), kolejne to położone w woj. śląskim powiaty: wodzisławski (550) oraz mikołowski i będziński mające gęstość zaludnienia wyższą niż 400 osób/km². Najmniej osób (19) przypada na 1 km² w pow. bieszczadzki, woj. podkarpackie. Następnymi powiaty o gęstości zaludnienia mniejszej niż 30 osób/km² to: sejneński, hajnowski i suwalski w woj. podlaskim.

Najwyższa gęstość zaludnienia dla miast na prawach powiatu (mimo spadku o 20 osób w porównaniu z poprzednim rokiem) przypada na Świętochłowice w woj. śląskim (3 785 osób/km²). Kolejne jednostki to: m.st. Warszawa w woj. mazowieckim (3 412, wzrost o 21 osób) oraz Chorzów (3 280, spadek o 11 osób) także w woj. śląskim. Najrzadziej zaludnione miasto na prawach powiatu to Świnoujście w woj. zachodniopomorskim (203 osoby/km², spadek o 5 osób), co ma związek głównie z przyrostem powierzchni jednostki, wspomnianym w części Zmiany powierzchni jednostek podziału terytorialnego.

Wśród 2 478 jednostek szczebla gminnego, najwyższą gęstość zaludnienia mają ponownie gminy miejskie w woj. mazowieckim: Legionowo, pow. legionowski (3 991 osób/km², spadek o 7 osób) i Piastów, pow. pruszkowski (3 947 osób/km², wzrost o 1 osobę). W sześciu kolejnych gminach mających także charakter miejski, na 1 km² przypada ponad 3000 osób. Cztery spośród nich: Warszawa, Żąbki (pow. wołomiński), Pruszków (pow. pruszkowski), Mińsk Mazowiecki (pow. miński) są położone w woj. mazowieckim, dwie: Świętochłowice i Chorzów (wspomniane wyżej miasta na prawach powiatu) w woj. śląskim. Gmina Wołomin w pow. wołomińskim, woj. mazowieckie pozostaje najgęściej zaludnioną gminą miejsko-wiejską (840 osób/km²). W grupie gmin wiejskich najwięcej osób (585, wzrost o 5 osób) przypada na 1 km² w gminie Andrespol w pow. łódzkim wschodnim, woj. łódzkie. Najniższa (mniej niż 10 osób/km²) jest gęstość zaludnienia w sześciu gminach położonych w województwach: podkarpackim (3), podlaskim (2) i zachodniopomorskim (1). Wśród tych jednostek tylko gmina Nowe Warpno (woj. zachodniopomorskie, pow. policki) ma charakter miejsko-wiejski, pozostałe są gminami wiejskimi, tak jak gmina Lutowiska w pow. bieszczadzki, woj. podkarpackie, która ma najniższą gęstość zaludnienia w kraju (4 osoby/km²).

W grupie 930 miast (302 gminy miejskie i 628 miast wchodzących w skład gminy) najgęściej zaludnionych (od 3 065 do 3 991 osób/km²) jest dziewięć jednostek. Osiem z nich wymieniono powyżej, jako gminy miejskie. Dziewiąte miasto – Swarzędz w pow. poznański, woj. wielkopolskie leży na terenie gminy o tej samej nazwie. Najniższa wartość wskaźnika (mniej niż 50 osób/km²) przypada na pięć miast. Cztery spośród nich to miasta leżące na terenie gmin miejsko-wiejskich: Kleszczewo w pow. hajnowskim, Surzów w pow. białostockim i Rajgród w pow. grajewskim (wszystkie należące do woj. podlaskiego) oraz Nowe Warpno leżące w wymienionej już gminie miejsko-wiejskiej. Piąte to Krynica Morska (pow. nowodworski, woj. pomorskie) jedyne w tej grupie miasto stanowiące gminę miejską. Ma ono zarazem najniższą gęstość zaludnienia w zbiorowości miast (11 osób/km²).

Gęstość zaludnienia terenów wiejskich w Polsce, które stanowi 1 548 gmin wiejskich oraz 628 obszarów wiejskich w gminach miejsko-wiejskich, wynosi 53 osoby na 1 km² (bez zmian w porównaniu z poprzednim rokiem). Najwięcej osób przypada na 1 km² terenów wiejskich w województwach: małopolskim (130 osób/km², wzrost o 1 osobę) i śląskim (123, bez zmian). Najniższa wartość wskaźnika (poniżej 30 osób/km²) występuje w województwach: podlaskim, zachodniopomorskim, warmińsko-mazurskim i lubuskim.

Przejścia graniczne

W Tabl. 21 zawierającej dane o gminach, zaznaczono jednostki, na terenie których znajdują się przejścia graniczne. W zależności od rodzaju otrzymały one następujące symbole literowe:

- a - zlokalizowane w obrębie portów lotniczych,
- b - zlokalizowane w obrębie portów morskich,
- c - ogólnodostępne przejścia graniczne (do przekraczania granicy państwowej na podstawie paszportów oraz innych uprawniających do tego dokumentów).

Nie oznaczono gmin, w których są zlokalizowane przejścia graniczne przeznaczone wyłącznie dla małego i uproszczonego ruchu granicznego, które można przekraczać na podstawie wydanych przepustek.

Zgodnie ze wspomnianym w przedmowie układem z Schengen, granice Polski z: Czechami, Słowacją, Litwą i Niemcami stały się granicami wewnętrznymi Unii Europejskiej, a przejścia na granicach z tymi państwami zostały zamknięte. Funkcjonujące przejścia graniczne pozostały w gminach leżących przy granicach Polski z: Rosją (w 4 gminach), Białorusią (w 9 gminach) oraz Ukrainą (w 11 gminach).

EXECUTIVE SUMMARY

Changes in territorial division

According to the state of January 1st 2018, defining number of administrative units in Poland, there are 16 voivodships, 314 powiats, 66 cities with powiat status and 2 478 gminas: 302 urban (of which 66 gminas that are also cities with powiat status), 1548 rural and 628 urban-rural.

As of January 1st 2018, following changes were introduced to Poland administrative division:

- changes in borders of:
  - 2 powiats and 2 cities with powiat status,
  - 10 gminas, of which 2 gminas with town status,
  - 4 towns located within gmina territory,
- formation of 7 new towns located within gmina territory
- change in name of a gmina.

All changes affected 9 voivodships.

Changes in area of territorial division units

Compared with the previous year the surface of Poland increased by 1 643 ha. This is the result of the entry into force of the regulation of the Council of Ministers of 13 January 2017 on the detailed conduct of the baseline, the outer boundary of the territorial sea and the outer border of the neighbouring zone of the Republic of Poland (Journal of Law from 2017 item 183). According to the information of Head Office of Geodesy and Cartography, as a result of calculations made on the basis of this document, the area of the pomorskie voivodship rised by 1 159 ha, and the area of the zachodniopomorskie voivodship increased by 484 ha. The calculation will be continued.

According to changes in territorial division described in the part above, compared to last year, the surface of the levels of powiats, gminas and parts of urban-rural gminas has changed. Significant change in the powiat-level units was introduced in the mazowieckie voivodship in ostrołęcki powiat. From gmina Rzekuń in this powiat 483 ha was excluded, joined then to the city with powiat status Ostrołęka. Concerning the towns, the biggest incorporated of part of the rural area into town (2 172 ha) occurred in urban rural gmina Otmuchów in nyski powiat, the opolskie voivodship.

Changes in population

In comparison with the previous year population in Poland has increased by 566 persons (this year's population in relation to the previous year, assuming the previous year by 100.0 did not change). The greatest rise (18 719 persons, 100.3) was noted in the mazowieckie voivodship. Next was the małopolskie voivodship (9 120, 100.3). The biggest fall was observed again in the śląskie and łódzkie voivodships (accordingly 10 984 persons, 99.8 and 9 008 persons, 99.6).

Number of towns inhabitants, with regard to the previous year, has fallen by 23 844 persons (99.9). The greatest dropp occurred in the śląskie (minus 13 996, 99.6) and łódzkie (minus 10 170, 99.3) voivodships. The biggest growth was noted in the towns of voivodships: mazowieckie (16 231, 100.5) and opolskie (3 968, 100.8).

Population density

Population density per 1 km² in Poland has not changed since previous year and equals 123 persons. The biggest population density (369 persons/km²) occurred in the śląskie voivodship, the next was małopolskie (223 persons/km²). The smallest value of the rate was noted in the podlaskie and warmińsko-mazurskie voivodships (59 persons/km² each one).

The biggest number of persons in group of powiats (661 persons/km²) was noted in pruszkowski powiat in the mazowieckie voivodship, whereas the lowest occurred in bieszczadzki powiat in the podkarpackie voivodship (19 persons/km²). The next powiats with very low value of the rate (less than 30 per 1 km²) are: sejneński, suwalski and hajnowski (each located in the podlaskie voivodship).

The highest population density in the group of 2 478 gminas occurred in the gminas in mazowieckie voivodship: Legionowo in legionowski powiat (3 991 persons/km²) and Piastów in pruszkowski powiat (3 947 persons/km²); the lowest value of the rate (4 persons/km²) was noted in gmina Lutowiska in bieszczadzki powiat, the podkarpackie voivodship.

Poland state border crossings

In Table 21 are marked the gminas, in which border crossings are located. Depending on their type they have received the following letter symbols:

- a – located in the airports,
- b – located in the seaports,
- c – commonly available state border crossing (the passages are purposed on the grounds of passports and other documents authorizing boundary crossing).

The border crossing symbol is not given to the gminas in which border crossing for small frontier traffic are located.

According to Schengen acquis mentioned in the Preface, the physical borders among Poland and Czech, Lithuania, Slovakia and Germany were abolished as internal borders of EU and the border crossings are out of order. Existing border crossings remained in gminas on frontiers between Poland and Russian Federation (in 4 gminas), Belarus (in 9 gminas) and Ukraine (in 11 gminas).

UWAGI METODOLOGICZNE

- Podział terytorialny kraju na województwa, powiaty, miasta na prawach powiatu, gminy i miasta oraz liczbę miejscowości wiejskich wykazano według stanu w dniu 01.01.2018 r.
- Dane o powierzchni jednostek podziału terytorialnego według stanu w dniu 01.01.2018 r., wyrażone w hektarach i kilometrach kwadratowych, podano zgodnie z wykazami państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju (PRG), prowadzonego w Głównym Urzędzie Geodezji i Kartografii. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.
- Jednostki, na które rzutowały zmiany w podziale terytorialnym kraju, ogłoszone w Dzienniku Ustaw przedstawiono w Tabl. 20.
- Liczbę ludności we wszystkich prezentowanych jednostkach wykazano na podstawie bilansu ludności według stanu w dniu 31.12.2017 r., w przeliczeniu na podział terytorialny obowiązujący od 01.01.2018 r.
- W celu uzyskania dokładniejszego wyniku, liczbę ludności na 1 km² w przekroju jednostek podziału terytorialnego obliczono na podstawie danych o powierzchni wyrażonej w hektarach.
- W tablicach 7, 8, 9, 10, zawierających przedziały liczbowe powierzchni wyrażone w km², jednostki podziału terytorialnego kwalifikowano do poszczególnych przedziałów w oparciu o ich powierzchnię wyrażoną w hektarach.
- Lokaty jednostek podziału terytorialnego kraju prezentowane są w odniesieniu do powierzchni wyrażonej w hektarach oraz liczby ludności. Lokaty określają pozycję danej jednostki w ogólnej zbiorowości jednostek danego stopnia podziału terytorialnego (w przypadku szczebla powiatowego – odrębnie dla powiatów oraz miast na prawach powiatu). W przypadku, gdy dwie lub więcej jednostek ma identyczną powierzchnię lub liczbę ludności, otrzymują one taką samą lokatę. Następna jednostka, o mniejszej wartości cechy, otrzymuje następną w kolejności lokatę. W związku z tym liczba lokat może być mniejsza niż liczba jednostek danego stopnia podziału terytorialnego.
- 66 miast stanowiących gminy miejskie, które jednocześnie posiadają status miasta na prawach powiatu, ujętych jest w tablicach dotyczących miast na prawach powiatu oraz gmin, a także w tablicy prezentującej dane dla miast. Również lokaty pod względem powierzchni i liczby ludności zostały im nadane we wszystkich tych grupach jednostek, tj. w zbiorowości miast na prawach powiatu, gmin oraz miast.
- Zbiorowość 930 miast prezentowaną w Tablicach: 5, 9, 17 i 22 stanowią: 302 gminy miejskie oraz 628 miast położonych w gminach miejsko-wiejskich.
- Tereny wiejskie w 2 176 gminach, prezentowane w Tablicach: 6, 10 i 18 stanowią gminy wiejskie (1 548 jednostek) oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich (628 jednostek).

METHODOLOGICAL NOTES

- Territorial division of the country into voivodships, powiats, cities with powiat status, gminas and towns, as well as the number of rural localities are listed as of 1st January 2018.
- The area of the units of territorial division as of 1st January 2018, presented in hectares and square kilometres, are given according to the National Register of Boundaries, kept by Head Office of Geodesy and Cartography. Due to data rounding, in some cases the sum of the components may slightly differ from the "total" figures given.
- Territorial units affected by changes in territorial division are presented in Table 20, according to Journal of Law.
- The population in all presented units is a population balance as of 31st December 2017 recalculated according to the territorial division of the country as of 1st January 2018.
- The population per 1 km² across the units of territorial division was calculated according to data on area in hectares in order to obtain more accurate result.
- In the tables 7, 8, 9, 10 territorial division units were qualified into particular sections expressed in km² according to their area given in hectares.
- Positions in the list of particular units of territorial division of the country, are presented with regard to area expressed in hectares and population. The position indicates the rank for given unit in a general group of units of particular level of territorial division (in case of powiat level the rank positions of powiats and cities with powiat status are given separately). If two or more units have the same area or population, they are assigned to the same place in the list. A successive unit with smaller feature value is assigned to a consecutive position in the list. Therefore the number of places in the list can be smaller than the number of units of particular level of territorial division.
- 66 towns which are urban gminas, being also the cities with powiat status are listed in the tables containing cities with powiat status, gminas, and in the table presenting data for towns. Also the positions in terms of area and population are assigned to these cities in all groups of units, i.e. in the group of cities with powiat status, gminas and towns.
- The group of 930 towns presented in Tables: 5, 9, 17 and 22 constitute together: urban gminas (302 units) and towns in the urban-rural gminas (628 units).
- Rural territories in 2 176 gminas, presented in Tables: 6, 10 and 18 constitute together: rural gminas (1 548 units) as well as rural areas in the urban-rural gminas (628 units).